

FIIA 14/2016

COMMENT

Katja Creutz & Marco Siddi
Ulkopoliittinen instituutti

Maailma tarvitsee panostusta ihmisyyteen: Humanitaarinen huippukokous toi kriisien keskelle toivon pilkahduksen

Toukokuun lopulla järjestetyssä Humanitaarisessa huippukokouksessa pyrittiin löytämään keinoja kaikkein hädänalaisimpien ihmisten auttamiseksi. Vaikka aihe on polttava, monet keskeiset johtajat jättivät kokouksen väliin. Humanitaarisen avun tulevaisuus myös jakaa mielipiteitä.

Maailmassa on hätää kärsiviä ihmisiä enemmän kuin kertaakaan toisen maailmansodan jälkeen. Jopa 60 miljoonaa on joutunut jättämään kotinsa, ja 125 miljoonaa on humanitaarisen avun tarpeessa. YK:n pääsihteeri Ban Ki-moon esitteli nämä luvut Istanbulissa toukokuun lopulla järjestetyn kaikkien aikojen ensimmäisen Humanitaarisen huippukokouksen osanottajille. Kansainvälinen yhteisö on viime aikoina löytänyt sovun merkittävässä asioissa, kuten kestävän kehityksen tavoitteiden ja Pariisin ilmastopöytäkirjan kanssa, mikä loi rohkaisevia odotuksia myös Humanitaariselle huippukokoukselle.

Humanitaarisen avun järjestämiseen ja hallinnointiin liittyy kuitenkin ristiriitoja, joissa on kyse muustakin kuin alituisesta rahoitusvajeesta. Nykyajan monimutkaiset konfliktit ja vaatimukset kokonaisvaltaisemmasta avustustyöstä ovat saaneet avustustyöstä laventamaan omaa toimenkuvaansa. Ne toimivat aiempaa läheisemmässä yhteistyössä valtiollisen kehitysyhteistyön kanssa. Toiminnan laajeneminen ohi varsinaisen perustehtävän eli avun tarjoamisen on kuitenkin saanut järjestöt kyseenalaistamaan omaa identiteettiään.

Huippukokouksessa etsittiin yhteistä muutosvisiota sekä näkemystä

siitä, miten kansainvälistä avustusjärjestelmää voitaisiin uudistaa. Esiin nostettiin viisi keskeistä tavoitetta: 1) konfliktien ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi tarvittavan poliittisen johtajuuden osoittaminen; 2) sodan sääntöjen kunnioittaminen; 3) sen varmistaminen, että kaikki hädänalaiset saadaan avun piiriin; 4) erilaisen lähestymistavan ottaminen avun tarjoamiseen ja puutteen lopettamiseen; sekä 5) riittävä poliittinen, institutionaalinen ja taloudellinen panostus ihmisyyteen. Nämä tavoitteet on muotoiltu kolmen viime vuoden aikana prosessissa, jossa tuhannet ihmiset ympäri maailmaa saivat kertoa näkemyksensä.

Huippukokoukseen osallistui yli 9 000 ihmistä 173 eri maasta. Joukossa oli niin valtionpäämiehiä, avustusjärjestöjä kuin yksityisen sektorin edustajiakin. Kokouspaikalla järjestettiin ”innovaatioiden markkinapaikka”, jossa esiteltiin uusia käytännön ratkaisuja humanitaarisiin ongelmiin samalla kun korkean tason johtajat keskustelivat asioiden poliittisesta ulottuvuudesta pyöreän pöydän tapaamisissa.

Kokouksen tuloksena saatiin joukko uusia aloitteita ja sitoumuksia. ”Koulutus ei voi odottaa”-nimisen rahaston tehtävänä on tukea hyvälaatuisen opetuksen järjestämistä kriiseistä kärsiville

lapsille ja nuorille. Grand Bargain (Suuri sopimus) -aloite puolestaan tähtää avustusrahojen käytön tehostamiseen. Kriiseille kaikkein altteimpien maiden sekä YK:n ja Maailmanpankin välillä solmittiin Globaali valmius-kumppanuus-ohjelma. Lisäksi kokouksessa esiteltiin aloite nimeltä ”Miljardin koalitio”, joka pyrkii aktivoimaan miljardi ihmistä ympäri maailman rakentamaan turvallisempia ja vakaampia yhteisöjä seuraavan kymmenen vuoden aikana.

Vaikka edistystä tapahtui ja tuloksia saatiin, huippukokousta ei voi pitää yksinomaan menestyksenä. Siihen osallistui vain yksi G7-maiden johtajista, Saksan liittokansleri Angela Merkel. Ban Ki-moon toi esiin pettymyksensä muiden johtajien poissaolosta. Maailman vauraimpien maiden vahvempi sitoutuminen kokoukseen ja sen tavoitteisiin olisi ollut toivottavaa, sillä niiden poliittista ja taloudellista panosta tarvitaan välttämättä humanitaarisissa ponnisteluissa. Valtionpäämiesten poissaololla oli suurempi kuin vain symbolinen merkitys: se vei pohjaa huippukokouksen ensimmäiseltä keskeiseltä tavoitteelta, jossa korostetaan poliittisen johtajuuden merkitystä konfliktien ehkäisyssä.

Euroopan unioni julisti tukevansa kokouksen tavoitteita. EU-komission

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 4327000

Fax

(09) 4327799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

varapuheenjohtaja Kristalina Georgieva toimi kokouksessa humanitaarisen avun rahoitusta käsitelleen korkean tason paneelin toisena puheenjohtajana. EU myös lupasi osaltaan kuroa umpeen humanitaarisen toiminnan rahoitusvajetta, jonka on arvioitu olevan 15 miljardia dollaria vuodessa.

Eräät kansalaisjärjestöt kritisoivat huippukokousta, huomattavimpana näistä Lääkärit ilman rajoja, joka kritisoi kokouksen valtiokeskeisyyttä sekä humanitaaristen ja poliittisten kysymysten kytkemistä toisiinsa. Lisäksi Lääkärit ilman rajoja syytti konflikteissa osallisina olevia maita kansainvälisen humanitaarisen oikeuden järjestelmällisestä rikkomisesta. Järjestön näkemykset heijastelevat humanitaarisen avun politisoitumista koskevia valtioiden ja kansalaisjärjestöjen välisiä jännitteitä, joita ei kokouksessa pystytty ratkaisemaan.

Kaikesta huolimatta Humanitaarinen huippukokous tarjosi toivon pilkahduksen hetkenä, jolloin yhä lisääntyvien kriisien keskellä monet valtiot ovat leikanneet varoja humanitaarisesta avusta ja kehitysyhteistyöstä. Kokousta ei pidäkään nähdä lopputuloksena, vaan lähtölaukauksena. On toivottavaa, että kaikki osapuolet kantavat jatkossa kortensa kekon, kun kokouksessa saavutettuja

tuloksia pyritään täydentämään ja vahvistamaan. Seuraava mahdollisuus humanitaaristen ongelmien ratkomiseen on ensi syyskuussa järjestettävässä korkean tason siirtolaisuus- ja pakolaisuuskokouksessa.